

Uchwała Nr 7/2022
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 10 marca 2022 r.

w sprawie rządowego projektu ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy
w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

Po rozpatrzeniu, na wniosek Marszałka Sejmu z dnia 7 marca 2022 r. (pismo nr SPS-WP.020.71.3.2022), rządowego projektu ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, stosownie do art. 329 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.), Rada Główna przedstawia następującą opinię.

1. Ustawa ma charakter specjalny, jej przesłanki i konstrukcja nawiązują do agresji Rosji na Ukrainę w dniu 24.02.2022 r. Szczegółowe zapisy projektują rozwiązania prawne związane z masowym wjazdem obywateli Ukrainy na terytorium Polski po dniu 24.02.2022 r., w tym warunki legalnego pobytu, instytucjonalnych rozwiązań pomocy państwa polskiego, administracji publicznej, systemu finansowania pomocy na poziomie państwa i zasad korzystania z niej przez poszczególne osoby, rodziny, warunków zatrudnienia itd.
2. W uchwale Rada odnosi się do zagadnień, które bezpośrednio dotyczą sektora szkolnictwa wyższego i nauki. Dotyczą one zmian w pięciu ustawach:
 - ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (PoSWiN, Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619, 1630, 2141 i 2232),
 - ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1582),
 - ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796),
 - ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 498),
 - ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2020 r. poz. 2098).
3. Zmiany w ustawie PoSWiN są określone w projekcie w art. 38, 42, 43, 83 i 86; zmiany w ustawie o NAWA – są przedstawione w art. 81; w ustawie o PAN – w art. 44; w ustawie o instytutach badawczych – w art. 45; w ustawie i Sieci Łukasiewicz – w art. 46. W tych artykułach znajdują się odniesienia do szczegółowych regulacji w zmienianych ustawach.
4. Zmiany w ustawie PoSWiN określają szczególne zasady organizacji i funkcjonowania uczelni w związku z zapewnianiem miejsc na studiach dla obywateli Ukrainy, o których mowa w art. 1.1 projektu ustawy i dotyczą następujących kwestii:

- utrzymania dla obywateli polskich, studiujących do 24.02.2022 r. na „kierunkach medycznych” w uczelniach w Ukrainie wysokości opłat za usługi edukacyjne związane z kształceniem na studiach niestacjonarnych albo studiach w języku obcym nieprzekraczającej wysokości opłat za kształcenie dotychczas ponoszonych w uczelni działającej na terytorium Ukrainy (art. 38 projektu ustawy) oraz zwolnienia z opłaty w drugim semestrze bieżącego roku akademickiego tych studentów, którzy wnieśli już opłaty edukacyjne w uczelni ukraińskiej (art. 38 pkt 1 autopoprawki),
 - przyznania studentom – obywatelom Ukrainy możliwości ubiegania się o zapomogi, stypendia socjalne i kredyt studencki (art. 38 projektu ustawy),
 - warunków uznania dotychczasowego okresu studiów na Ukrainie drodze weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się przez uczelnie w Polsce (art. 42 projektu ustawy),
 - możliwości zatrudnienia nauczyciela akademickiego ze stopniem naukowym lub tytułem profesora, który pracował jako nauczyciel akademicki w uczelni na terytorium Ukrainy w uczelni w Polsce jako nauczyciel akademicki bez przeprowadzenia konkursu, o którym mowa w art. 119 ust. 1 ustawy PoSWiN (art. 43 projektu ustawy).
 - możliwości potwierdzenia ukończenia studiów na określonym poziomie przez cudzoziemca, który uzyskał status uchodźcy w drodze postępowania w sprawie potwierdzenia ukończenia studiów na określonym poziomie (art. 83 projektu ustawy),
 - możliwości zmian przez uczelnie podjętych uchwał w sprawie rekrutacji kandydatów na studia, dodatkowych uprawnień dla rektora w zakresie zmian organizacji roku akademickiego 2021/2002 i 2022/2023 oraz możliwości łączenia zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych przez studentów - (art. 86 projektu ustawy).
5. W ustawie z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1582) projekt zakłada ograniczenie, w uzasadnionych przypadkach, za zgodą ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki, dostępu do danych osobowych obywateli oraz nazw podmiotów działających na terenie państw (...) (art. 81 projektu ustawy).
6. W ustawach o: 1) PAN, 2) instytutach badawczych oraz 3) o Sieci Badawczej Łukasiewicz projekt ustawy zakłada możliwości zatrudnienia obywatela Polski lub obywatela Ukrainy (spełniających warunki projektu ustawy) w jednostkach naukowych PAN (art. 44), w instytutach badawczych (art. 45), w Centrum Łukasiewicz lub instytucie działającym w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz (art. 46) – bez przeprowadzenia konkursu.

Konkluzja: projektowane zmiany w ustawach: 1) Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, 2) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, 3) Polskiej Akademii Nauk, 4) instytutach badawczych oraz 5) o Sieci Badawczej Łukasiewicz, wyrażone w projekcie ustawy o pomocy

obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa zasługują na poparcie. W obecnej sytuacji wojny na Ukrainie należy uznać je za w pełni uzasadnione. Stanowią realną formę pomocy państwa polskiego dla studentów z Ukrainy zamierzających kontynuować studia na uczelniach polskich, dla nauczycieli akademickich, pracowników naukowych i badawczych, pracujących do czasu agresji Rosji w uczelniach, placówkach naukowych i instytutach badawczych w Ukrainie.

Rada Główna postuluje także objęcie pomocą organizacyjną i finansową studentów i pracowników naukowych z innych krajów, którzy do dnia 24.02.2022 r. przebywali na terenie Ukrainy i posiadali legalne prawo pobytu na terytorium tego państwa. Wyłączenie tej grupy stanowi przejaw dyskryminacji społecznej przez szczegółowe zapisy projektu ustawy i narusza przepisy konwencji międzynarodowych.

Równocześnie Rada proponuje wprowadzenie do ustawy upoważnienia dla właściwych ministrów do określenia w rozporządzeniu źródeł i zasad pomocy finansowej dla instytucji w związku realizacją zadań pomocy dla studentów i pracowników naukowych z Ukrainy, o których mowa w projekcie ustawy.

Uchwałę otrzymują: Marszałek Sejmu RP, Marszałek Senatu RP oraz Minister Edukacji i Nauki.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys